

Betreft: Reactie De Groene Zaak op de Bedrijfslevennota

Den Haag, 28 september 2011

Geachte heer of mevrouw,

De Groene Zaak heeft in een rondetafelgesprek met de Kamercommissie EL&I haar visie op de bedrijfslevennota toegelicht. Graag informeren wij via deze brief over de standpunten die wij met de kamerleden hebben gedeeld.

Samengevat is onze boodschap dat de bedrijfslevennota de kansen voor het verduurzamen van de economie te weinig benut. Om dat te bereiken stellen wij de volgende maatregelen voor.

- Meer vaart zetten achter het realiseren van structurele en concrete maatregelen voor de transitie naar een duurzame economie.
- Een level playing field te creëren door externe kosten in de prijs van oude technologie en fossiele grondstoffen door te berekenen en indirecte subsidies en belastingvoordelen weg te nemen.
- Een verschuiving van de belasting op arbeid naar grondstoffen.
- Inzetten op opschaling van bewezen duurzame technieken. Hiervoor zijn betere financieringsconstructies nodig.
- De regeling “willekeurig afschrijven” permanent maken.
- Het percentage voor innovatiegericht inkopen verhogen naar 15% in 2013.
- Belemmerende regelgeving wegnemen.
- Jonge groene ondernemers betrekken bij de uitvoering van de Bedrijfslevenbrief.

De Groene Zaak, is het ondernemersplatform waarin meer dan honderd ondernemers participeren, met de gezamenlijke ambitie om de verduurzaming van de economie te versnellen. Wij willen de economie stimuleren en een duurzame economie realiseren door het realiseren van groene bedrijvigheid. Daarbij hebben we veel last van knelpunten die verduurzaming in de weg staan. Samen met de overheid werken we aan oplossingen.

De Bedrijfslevenbrief is het resultaat van een ambitieuze exercitie waarbij veel energie is losgekomen in het bedrijfsleven om de BV Nederland sterker neer te zetten. Toch is er naar onze mening aanzienlijke ruimte voor verbetering. In de brief geeft het kabinet te weinig richting aan duurzame groei. Het kabinet stelt te vrijblijvend “dat zij het benutten van kansen voor de groene economie belangrijk vindt”. De Groene Zaak vindt dat verduurzaming van onze economie het leidmotief zou moeten zijn om onze internationale concurrentiepositie te versterken. Als het motto van het kabinet is om via innovatie “Naar de top” te gaan dan zou dat ook moeten gelden voor haar duurzaamheidsdoelstellingen. Meelopen in het peloton als het om duurzaamheid gaat en aan de top staan als het om innovatie en economie gaat zijn niet met elkaar te verenigen.

Dit is de keuze die het kabinet helaas niet maakt. Dat is jammer want er is een groeiende groep bedrijven en organisaties die de verduurzaming van de economie willen versnellen. Ook de plannen van de topsectoren besteden veel aandacht aan wat de samenleving van hun sector vraagt. Vooral in de topsectoren chemie, water, tuinbouw en agrofood is het besef doorgedrongen dat verduurzaming leidt tot economische baten. Verduurzaming wordt in deze sectoren als een economische noodzaak gezien.

In de Bedrijfslevenbrief wordt een aparte paragraaf gewijd aan groene groei. Daarbij valt op dat het kabinet vooral verwijst naar andere nota's die (grotendeels) nog in de pijplijn zitten en ook weer naar elkaar verwijzen zoals de overheidsagenda voor de biobased economy, het energierapport, de routekaart, de duurzaamheidsagenda, een programma voor uitwerking van de Grondstoffennotitie, het advies van de Task Force Biodiversiteit en Natuurlijke Bronnen etc. Wat de Groene Zaak zorgen baart is dat afkondiging van concrete maatregelen voor de transitie naar een duurzame economie op deze manier erg lang gaat duren, moeilijk voorspelbaar wordt en onvoldoende houvast biedt voor het bedrijfsleven.

Noodzaak voor opschaling en implementatie

Om de gestelde duurzaamheidsdoelstellingen van het bedrijfsleven en kabinet te halen is het nodig om naast het stimuleren van grensverleggende innovatie vooral in te zetten op het grootschalig en effectief uitrollen van recent ontwikkelde en dus bewezen duurzame technieken. Door een dergelijke opschaling wordt ook een proces van innovatie in gang gezet: het proces waarin we leren hoe technieken kwalitatief beter, in grotere hoeveelheden en goedkoper te produceren en distribueren zijn. Dit proces is noodzakelijk willen duurzame technologieën werkelijk concurrerend worden met de bestaande niet-duurzame alternatieven. Juist in deze 'massive deployment of green existing technology' kan Nederland als goed georganiseerd en dichtbevolkt land een mondiale voortrekkersrol spelen. De Groene Zaak is dan ook geschrokken van de paragraaf (in het hoofdstuk over de topsector energie) die stelt dat het kabinet inzet op verschuiving van rijksmiddelen van exploitatie naar innovatie. Het gaat juist om de balans tussen beiden.

De Groene Zaak vindt dat het kabinet sterker moet inzetten op:

- het doorvoeren van een aantal fundamentele en structurele maatregelen (systeemveranderingen); zoals het daadwerkelijk creëren van een level playing field voor groene ondernemers en het verschuiven van de belastingdruk van arbeid naar grondstoffen
- het creëren van een stimulerend investeringsklimaat voor de uitrol van bewezen duurzame technieken
- groene ondernemers aan het roer bij de governance van de topsectoren en innovatiecontracten alsmede transparante procedures
- voor duurzaam inkopen de totale (maatschappelijke) levensduurkosten van een product als uitgangspunt nemen en kiezen voor een hoger percentage innovatiegericht aanbesteden
- met spoed wegnemen van belemmerende regelgeving
- kortom, een stabiel overheidsbeleid met heldere prioriteiten voor verduurzaming

Systeemveranderingen

Er is sprake van oneerlijke concurrentie tussen duurzame bedrijven en bedrijven die hieraan geen prioriteit geven. Dit belemmert duurzaam ondernemen en de totstandkoming van een duurzame economie. Het creëren van een level playing field voor duurzame innovatie is daarom een voorwaarde voor het realiseren van een concurrerende duurzame samenleving.

In dit verband kan als voorbeeld verwezen worden naar de noodzaak van een stabiele en betaalbare duurzame energievoorziening. Daarvoor is een level playing field noodzakelijk: een situatie waarin hernieuwbare energie dezelfde marktkansen heeft als fossiele energie. De enige weg daartoe is het verdisconteren van alle externe kosten in de kostprijs van fossiele bronnen. Pas dan ontstaat een eerlijke vergelijking tussen de 'duurzame' en 'normale' business case. De energievoorziening op basis van fossiele en nucleaire brandstoffen wordt nu jaarlijks met vele miljarden euro's ondersteund. De belastingkortingen voor producenten van fossiele energie en grootgebruikers van energie moet komen te vervallen. Niet alleen op het terrein van energieopwekking, maar eigenlijk op alle terreinen – inclusief die van de topsectoren – komen dergelijke ongelijkheden in de marktverhoudingen voor. Ze belemmeren in hoge mate duurzame innovaties: het creëren van een level playing field is dan ook een belangrijke opdracht.

Een tweede belangrijke maatregel is het verschuiven van de belastingdruk van arbeid naar grondstoffen. Er is in Nederland al eerder geweest op het feit dat de belasting van arbeid niet leidt tot een duurzame economie. De Groene Zaak pleit daarom voor een belasting op grondstoffen of (aan de aarde) 'onttrokken waarde' (BOW). Zo'n belasting past binnen een dienstgerichte kenniseconomie, waarin het lucratief is om zo min mogelijk (schadelijke) grondstoffen te gebruiken, zoveel mogelijk te recycleren en kennis minder kostbaar is (en fundamenteel wetenschappelijk onderzoek betaalbaar blijft).

Stimulerend investeringsklimaat voor uitrol duurzame technieken

Veelbelovende groene technologie wordt nu vaak niet uitgerold bij gebrek aan financiering die opschaling mogelijk maakt. Dat blijkt bijvoorbeeld in de energiesector: de implementatie van duurzame technologie kan de groeiende vraag niet bijhouden. Hierdoor stagneert de groei van het aandeel duurzame energie rond de 4% terwijl de doelstelling voor 2020 14% is. Het financieringsprobleem wordt weliswaar erkend, maar niet opgelost. Bestaande subsidiestromen zijn voor een belangrijk deel opgedroogd en de succesvolle groeneregeling is sterk versoberd, terwijl het "nieuwe" instrumentarium – nog niet in de grondverf staat. Hierdoor dreigt tempoverlies. Zolang er nog te weinig aandacht besteed wordt aan het mogelijk maken van financiering voor het grootschalig uitrollen van bewezen en in potentie rendabele technieken zal er van de door ons bepleite opschaling slechts in geringe mate sprake zijn.

De bedrijfslevenbrief schetst enkele veelbelovende financieringsmogelijkheden voor startende ondernemingen en MKB-bedrijven. De Groene Zaak is enthousiast over het instellen van het Innovatiefonds MKB+ dat zowel innovatiekredieten als risicokapitaal aanbiedt. Duurzaamheid zou hier echter ook het leidmotief moeten zijn en de regeling moet een onderscheid maken tussen de opstartfase en de groeifase, zodat de innovaties ook daadwerkelijk op de markt komen. De Groene Zaak wil graag meedenken over de verdere formulering van de specifieke criteria zodat ook op deze wijze duurzame groei maximaal gestimuleerd wordt.

Een belangrijke stimulans voor het uitrollen van bewezen duurzame technieken is de regeling 'Versnelde willekeurige afschrijving'. Sinds 2009 bestaat vanuit deze regeling de mogelijkheid investeringen fiscaal in 2 jaar af te schrijven als ze direct bijdragen aan economische ontwikkeling. Voor duurzame investeringen, bijvoorbeeld in windenergie is dit een enorme stimulans. De Groene Zaak pleit er sterk voor om deze regeling te verlengen voor duurzame investeringen.

Groene ondernemers aan het roer

Om echte verduurzaming te realiseren zou voor het toekennen van middelen voor de topsectoren duurzaamheid een leidend criterium moeten zijn. Het gaat dan vooral om de bewijsbare bijdrage die innovaties leveren aan het verduurzamen van de economie. Daarnaast is het van cruciaal belang juist jonge innovatieve groene ondernemers sterker te betrekken bij het opstellen en uitrollen van de innovatieagenda's voor de topsectoren. Dit is nu nog onvoldoende het geval. Het proces van opstellen van innovatieagenda's en toekenning van middelen dient natuurlijk transparant te zijn.

Duurzaam inkopen

Duurzaam inkopen biedt grote kansen om groene innovaties door te laten breken. Wij zien innovatiegericht inkopen als een belangrijke randvoorwaarde om sneller tot opschaling van duurzame technologie te komen. De beste duurzame innovaties komen immers tot stand als de dynamiek van bedrijven wordt gestimuleerd. De boegbeeldprojecten zoals in de Bedrijfslevenbrief voorgesteld zijn een belangrijkste eerste aanzet. Het percentage voor innovatiegericht inkopen dat het kabinet voorstelt (2,5%) is niet ambitieus genoeg. De Groene Zaak denkt dat 15% in 2013 haalbaar is. Ook hier gaat het weer om het inkopen van bestaande innovaties en niet specifiek "breakthrough innovaties". In de criteria voor duurzaam inkopen moeten zo snel mogelijk de totale (maatschappelijke) levensduurkosten als uitgangspunt worden genomen waardoor duurzaamheid centraal komt te staan en grote besparingen mogelijk zijn.

Deregulering en herziening milieu- en omgevingswetgeving

Het bedrijfsleven heeft nog steeds last van barrières die de versnelling en opschaling van duurzame business cases in de weg staan. Veel van deze belemmeringen komen voort uit wet- en regelgeving. Zo bieden tal van ruimtelijke voorschriften, welstandseisen, eisen op het gebied van productnormering en hinder- en geluidsvergunningen (onbedoeld) weinig ruimte voor verduurzaming. Hetzelfde geldt voor de meststoffenwetgeving en de afvalstoffenregelgeving. Bovendien blijkt bij het ontwikkelen van duurzame initiatieven in de praktijk regelgeving soms intern strijdig te zijn. Door dit soort belemmeringen en barrières weg te nemen draagt de overheid sterk bij aan een gunstig investeringsklimaat voor duurzame investeringen. Dit past ook in het streven naar het terugdringen van de administratieve lastendruk. De Groene Zaak is dan ook blij dat het kabinet deze deregulering hoog op de agenda heeft staan. De Groene Zaak vindt bijvoorbeeld dat de rijksoverheid gemeenten meer moet verplichten zich te beperken tot het opstellen van globale bestemmingsplannen om aldus bijvoorbeeld innovatief en duurzaam bouwen makkelijker mogelijk te maken. Onder andere bij het omvormen van lege kantoorruimtes tot duurzame woningen. Het is wel zaak om deze deregulering uit te voeren in nauw overleg met koplopers op het gebied van duurzaamheid om zo goed mogelijk les te trekken uit het verleden.

Stabiel overheidsbeleid met heldere prioriteiten voor verduurzaming

Stabiliteit en duidelijkheid in overheidsbeleid creëren zekerheid en dragen daarmee bij aan een gunstig investeringsklimaat. De afgelopen jaren zijn de duurzaamheidsprioriteiten van de overheid echter zo vaak tussentijds gewijzigd dat onzekerheid bij duurzame ondernemers en hun financiers is ontstaan. Een voorbeeld hiervan is de SDE-regeling, die door haar onzekere karakter ook belemmerend werkt. Een ander voorbeeld van onzekerheid in overheidsbeleid is het afbouwen van groenfondsen, subsidieregelingen voor duurzame energie en de steeds wisselende energiedoelstellingen. Innovatieve ondernemers hebben daardoor minder toegang tot 'goedkoop kapitaal' en moeten steeds op een andere wijze hun business case rond zien te krijgen. Kortom stabiel overheidsbeleid met heldere doelstellingen is een cruciale voorwaarde voor een gezond investeringsklimaat en draagvlak vanuit de samenleving.

Tot slot, De Groene Zaak is positief over de nadruk in de brief op publiek-private samenwerking, de vraagsturing, de focus gericht op topsectoren en het identificeren van kansen met het oog op het ontwikkelen van een innovatieagenda.

Deze zou belangrijk aan kracht kunnen winnen door, als kabinet, vanuit een heldere langetermijnvisie op duurzaamheid te opereren. Wij vragen u de voorstellen in deze brief mee te nemen in de verdere behandeling van de bedrijfslevennota.

Hoogachtend,

mw. drs. Marga J.E. Hoek MBA
Directeur

Meer informatie over de behoeften van de bij De Groene Zaak aangesloten duurzame ondernemers vindt u in de positionpapers op: www.degroenezaak.com.